

MUZEJSKI VJESNIK

GLASILO MUZEJSKOG DRUŠTVA SJEVEROZAPADNE HRVATSKE

(Bjelovar, Čakovec, Čazma, Grabrovnica, Kalinovac, Koprivnica, Križevci, Kumrovec, Kutina, Sesvete, Trakošćan, Varaždin, Varaždinske Toplice, Veliki Tabor, Virje i Zelina)

TEHNIČKO UREDNIŠTVO

Stručni kolegij Muzeja Moslavine u Kutini

Glavni i odgovorni urednik: Srećko Karapetrić

Tehnički urednik: Tihomir Krsmanović

Uređivački kolegij: Goran Jakovljević (Bjelovar),
Srećko Karapetrić (Kutina), Tihomir Krsmanović (Kutina),
Slavica Moslavac (Kutina)

KOREKTURA: Ana Bobovac, Srećko Karapetrić

Muzejski vjesnik izlazi jedanput godišnje. Rukopise ne honoriramo i ne vraćamo. Za sadržaj i lekturu tekstova odgovaraju autori.

Glasiло solidarno financiraju Muzeji sjeverozapadne Hrvatske.

Nakladnik: Muzej Moslavine Kutina

Za nakladnika: Slavica Moslavac

Tisak: Tiskara i knjigovežnica Kutina

Broj 14 - travanj 1991.

Godina XIV

Naklada: 600 komada

Naslovna stranica: Detalj sa izložbe "30. godina Muzeja Moslavine" u Kutini

TRADICIJSKA KULTURA U SUVREMENOM DRUŠTVU

Analizirajući poziciju tradicijske kulture u kontekstu suvremenih društveno-ekonomskih procesa unatrag četrdesetak godina ovog stoljeća, kao i modalitete njenog ekspliciranja u javnom životu, jasno se uočava da je ovaj vrijedan i bogat fond naše kulturne baštine gotovo pola stoljeća bio zapostavljen i potiran, čime su stoljetni tradicijski korijeni izgubili na svojoj čvrstini i izvornoj postojanosti.

Vrlo progresivni procesi urbanizacije i suvremenizacije života koji su se prvenstveno odvijali u urbanim prostorima, odrazili su se i u ruralnim sredinama, provocirajući transformaciju tradicijske kulture. Novim valom osuvremenjivanja životnih uvjeta, ruralne sredine svjesno ili nesvjesno potiskuju svoje stare tradicijske tekovine koje doživljavaju konzervativnim, i prihvaćaju nove progresivne elemente. Ovakovim kulturnim previranjima dolazi do konflikata između nasljeđenih tradicija i stečenih kulturnih tokova koji uzrokuju ispreplitanje seoskog mentaliteta koji se nije bitno izmjenio i tradicije, s netipičnim utjecajnim elementima civilizacijske kulture. Radikalnim promjenama izvornih tradicijskih formi koje se asimiliraju sa suvremenim elementima urbanih sredina, stvara se subkultura čime ruralni prostori - izvorišta narodne kulture ostaju bez svog izvornog kulturnog identiteta, a isto tako bez svojih supstancijalnih karakteristika tradicijske prepoznatljivosti. Isti procesi kulturnih mijena, nešto blažeg intenziteta također su evidentni i u urbanim područjima, uzrokovani naglim migracijama seoskog stanovništva u gradska središta. U ovakvom toku kulturnih prožimanja, nedvojbena je velikog udjela imalo i društveno ustrojstvo koje je diktiralo apstrahiranje bitnih karakteristika narodne kulture, osobito onih vezanih za duhovnu kulturu. Time je intenzitet kao i forma obilježavanja i kontinuiranog njegovanja narodnih tradicija naglo opao ili se izmjenio, čime se stvoreni vakum ili zadržao ili nadopunio novim sadržajima, netipičnim za seosku sredinu. Kako su posljedice kulturnih transformacija vidljive u svim sferama života seoskog stanovništva (arhitekturi, odijevanju, prehrani, običajima i dr.), evidentno je da je tradicijska kultura proživljavala vrlo intenzivno krizno razdoblje u kojemu se sukobljavaju konzervativni i progresivni elementi

kulturnih mijena.

Kasnijih godina, progresija se očitovala u slobodnijem i ležernijem pristupu prezentaciji kulture i umjetnosti, bez obzira o kojoj se vrsti kulture ili umjetnosti radi. Stoga se osim specijaliziranih institucija koje se profesionalno bave sustavnim istraživanjima, zapisom i prezentacijom naše kulturne baštine, javljaju i druge organizacije koje u svojoj djelatnosti i programima posežu i za sadržajima koji prezentiraju našu kulturnu baštinu. Tako su npr. turističke ustanove, vjerojatno po uzoru na zapadnoevropske zemlje, uvidjele mogućnost kvalitetnijeg i atraktivnijeg turističkog plasmana određenog kraja, u afirmaciji pojedinih segmenata našeg kulturnog nasljeđa ili recentnog djelovanja, među kojima je dakako zastupljeno i tradicijsko kulturno nasljeđe.

Pod utjecajem ovakvih novih tendencija povezivanja kulturnih sadržaja i turizma, došlo je do masovnosti djelovanja amaterskih folklornih društava kao i manifestacija koje su prožete folklorističkim elementima, ukalupljenim u jednolične programe bez njihove prethodne kvalitativne valorizacije.

U ovakvom vidu njegovanja narodne baštine, zapostavljena je izvornost i autentičnost interpretiranih sadržaja koji su razvodnjeni u najelementarniju pučku veselicu. I ovdje je vidljivo da je kriza društva uvjetovala masovnost ovakvih programa u kojima je pod parolom tradicije i uz eventualnu zvučnu kulisu izvornog narodnog melosa, dominirao dim i miris roštilja i kotlovine, odnosno u kojima je komercijalni karakter nadjačao stvarnu potrebu njegovanja izvornog folkloru. Time su ove manifestacije u velikoj mjeri doprinijele anuliranju osnovnih vrijednosti naše tradicijske baštine, a karakteristike narodne kulture uopćene su za šire područje naše zemlje.

Međutim kako se veliki dio ovakvih programa kontinuirano održavao iz godine u godinu, najčešće u istom vremenskom terminu, dokaz je da su sadržaji ove vrste bez obzira na njihovu kvalitativnu varijabilnost, poprimili tradicionalan karakter, da su pozitivno prihvaćeni od strane potrošačkog društva i da se vrlo dobro mogu ukomponirati u društveni život sadašnjice.

Iz tog razloga, pokazalo se da je u realizaciji ovih programa nužna tijesna suradnja njihovih organizatora sa stručnim radnicima etnologima i folkloristima. Tek nakon uspostave ovakove suradnje, postigao se u većini slučajeva zadovoljavajući karakter i kvaliteta programa. Time je uspostavljena stvarna potreba permanentnog njegovanja naše izvorne narodne baštine, čime su stvoreni preduvjeti svjesnog

njegovanja autentičnog folklornog stvaralaštva i u sredinama iz kojih su ponikli i u urbanim središtima.

Ovo je samo jedan od načina oživotvorenja narodne kulture u suvremenim društvenim promjenama i jedan od oblika ublažavanja njezine krize. Možda ćemo se u budućnosti još više okrenuti prošlosti uvažavajući njezine prave vrijednosti.

Traditional Culture and Contemporary Tourism

The autor discusses marked changes in traditional culture as results of contemporary social and economic processes, which regularly cause reciprocal progression of both urban and rural communities. Extreme developments in urbanization and contemporary way transform traditional cultures; replacement of rural cultures with urban ones results in the conflict between the inherited and the acquired.

Changes and developments in culture combine rural way of thinking and tradition with new elements of influence thus provoking the prejudice of retained old-fashioned and underdeveloped traditional attitudes, which must be destroyed by all means to allow certain communities to prosper. Radical changes are best seen in the original elements of traditional cultures becoming less in number and potentially devastated. Thus rural communities - the origins of traditional values - are left without their original and inherent cultural identity. Such a process of cultural changes can be defined as a crisis of traditional culture.

On the other hand, contemporary social changes allow for more liberal approach in the presentation of culture and this also includes traditional cultures to be presented, saved and permanently promoted outside museums. Good examples are those tourist offices which include traditional cultural elements when presenting local communities in public. Due to the fact that the things presented vary in their quality, the author suggests certain important factors which must be taken into consideration in order for original values to remain unchanged. Of primary consideration is a close co-operation between tourist organizations and experts in ethnology and folklore.